

Kamer van
volksvertegenwoordigers

Rechterlijke macht Indeling van het Recht

Wat is “recht” ?

In de literatuur bestaan vele, uiteenlopende omschrijvingen van het begrip “recht”. Deze definities hebben gemeen dat zij het recht omschrijven als “een afdwingbaar geheel van normen”.

Rechtsregels zijn nodig om het maatschappelijk leven in goede banen te leiden. Als men zich aan de afgesproken regels houdt, dan vermijdt men conflicten.

Niet iedereen houdt zich aan de rechtsregels. Een georganiseerde structuur is dus nodig om conflicten te beslechten en overtredingen te bestraffen. Dat is onder andere de taak van de hoven en rechtbanken.

Aangezien er verschillende soorten conflicten bestaan, is ook het recht in verschillende takken ingedeeld.

Gerechtelijke organisatie

– *Specialisatie*

De hoven en rechtbanken zijn gespecialiseerd in de toepassing van een bepaalde rechtstak. Zo zijn de burgerlijke rechtbanken bevoegd om burgerlijke geschillen op te lossen.

– *Territorialiteit*

Elke rechtbank is bovendien bevoegd voor een bepaald grondgebied (bijvoorbeeld: vredegericht op kantonale niveau, rechtbanken van eerste aanleg op arrondissementeel niveau, ...)

– *Hiërarchie*

Er is een hiërarchie van lagere en hogere rechtscolleges. De uitspraken kunnen het voorwerp zijn van een beroep bij een hoger rechtscollege.

De indeling van het recht

Traditioneel wordt het recht in twee grote blokken ingedeeld: het privaatrecht en het publiek recht.

Het privaatrecht regelt, eenvoudig voorgesteld, de verhoudingen tussen de burgers onderling. Het omvat onder andere:

- het burgerlijk recht
- het handelsrecht
- het sociaal recht
- het privaatrechtelijk procesrecht
- ...

Het publiek recht staat in voor de verhouding tussen de Staat en de burger, en ook tussen Staten onderling. Het omvat o.a.:

- het grondwettelijk recht
- het administratief recht
- het fiscaal recht
- het strafrecht
- het internationaal recht
- ...

Burgerlijk recht

Deze rechtstak regelt de basisverhoudingen tussen de burgers. Het gaat hier over het statuut van de persoon (naam, woonplaats, nationaliteit, ...), adoptie, huwelijk en echtscheiding, erfenissen, statuut van goederen (betwistingen over eigendom, vruchtgebruik, ...), overeenkomsten (koop, huur, ...).

Het burgerlijk recht vindt men terug in het Burgerlijk Wetboek en ook in andere wetten.

Het Burgerlijk Wetboek werd ingevoerd in 1804, toen ons land deel uitmaakte van Frankrijk. Sindsdien werd het uiteraard ingrijpend gewijzigd en aangepast aan de maatschappelijke evolutie.

Bij geschillen kunnen rechtzoekenden terecht bij de vrederechter, de rechtbank van eerste aanleg (burgerlijke kamer) en het hof van beroep (burgerlijke kamer).

Handelsrecht

Het handelsrecht regelt het statuut van de handelaren en de handelsactiviteiten. Dit vindt men terug in het Wetboek van Koophandel en in tal van andere specifieke wetten.

Geschillen worden geregeld door de vrederechter, de rechtbank van koophandel en het hof van beroep.

In de rechtbanken van koophandel zetelen, naast één beroepsmagistraat, twee niet-professionele rechters, die handelaren zijn.

Sociaal recht

Dit valt uiteen in twee delen: enerzijds het arbeidsrecht, dat de verhouding regelt tussen werkgevers en werknemers, anderzijds het sociaal zekerheidsrecht, dat handelt over de verplichte sociale verzekeringen voor werknemers (ziekte, invaliditeit, arbeidsongevallen, werkloosheid, vakantiegeld, kinderbijslag, pensioen). Deze laatste tak hoort al eerder bij het publiek recht.

Betwistingen worden beslecht door de arbeidsrechtbanken en de arbeidshoven. Deze zijn samengesteld uit beroepsrechters, maar ook uit vertegenwoordigers van de representatieve organisaties van werknemers, werkgevers en zelfstandigen.

Privaatrechtelijk procesrecht

Deze tak regelt de inrichting en de bevoegdheid van de privaatrechtelijke rechtscolleges en ook het verloop van de procedure. Het Gerechtelijk Wetboek en ook andere specifieke wetten regelen deze materie.

Grondwettelijk recht

De Grondwet legt de basisregels van de staatsorganisatie en de grondrechten van de burgers vast. Het Arbitragehof kan wetten, decreten of ordonnanties vernietigen, die bepaalde grondwetsartikelen schenden. Het gaat hier over de bevoegdheidsverdelende grondwetsartikelen (federale Staat, gemeenschappen en gewesten), de artikelen van titel II («De Belgen en hun rechten»), over de wettelijkheid van de belastingen (art. 170 van de Grondwet), over het gelijkheidsbeginsel inzake belastingen (art. 172 van de Grondwet) en over het verbod op discriminatie van vreemdelingen (art. 191 van de Grondwet).

Administratief recht

Dit recht regelt de inrichting en de werking van de administratie.

Elke burger kan een beroep tot vernietiging instellen bij de Raad van State, afdeling Administratie, tegen handelingen of verordeningen van een bestuurs-overheid.

Fiscaal recht

Dit recht bepaalt de grondslag en het tarief, en regelt de inning van de belastingen. Het ligt grotendeels vervat in een aantal fiscale wetboeken (het Wetboek der Inkomstenbelastingen, het Wetboek van Successierechten, ...).

Strafrecht

Het strafrecht omschrijft welke handelingen verboden zijn en bepaalt de straffen bij overtreding (boetes, opsluiting, verbeurdverklaring, ...).

Als algemeen principe geldt artikel 14 van de Grondwet: “Geen straf kan worden ingevoerd of toegepast dan krachtens de wet”. Dit betekent dat een bepaalde handeling niet met terugwerking (d.i. voor het verleden) strafbaar kan worden gesteld.

Het strafrecht kan teruggevonden worden in het Strafwetboek. Ook in andere rechtstakken bestaan strafrechtelijke bepalingen (bv. in het fiscaal recht). De strafgerechten zijn de politierechtbanken, de correctionele rechtbanken en de strafkamers van de hoven van beroep. In elke provincie en in Brussel is er een hof van assisen, dat zetelt met een volksjury. Het hof is bevoegd voor misdaden en voor politieke en persmisdrijven, met uitzondering van persmisdrijven die ingegeven zijn door racisme of xenofobie. Tegen de uitspraak van assisen is geen beroep mogelijk.

Strafprocesrecht

Dit regelt de inrichting, de bevoegdheid en de procedure van de strafgerechten. Het ligt grotendeels vervat in het Wetboek van Strafvordering.

15.04.2005

Voor meer informatie:

Kamer van volksvertegenwoordigers - Dienst Public relations en Internationale betrekkingen 1008 Brussel
Tel. : (32)(2)549.81.36 - fax : (32)(2)549.83.02 E-mail : PRI@dekamer.be - PRI@lachambre.be